فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق) بهار ۱۴۰۴ ۲۲(۱) ۱۰۲-۶۴

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه ی اصلی وب سایت مجله:
www.jqe.scu.ac.ir
شاپا الکترونیکی: ۴۲۷۱-۲۷۱۷
شاپا چاپی: ۵۸۵۰-۲۰۰۸

بررسی اثرات سیاست‌های مالی دولت بر اقتصاد ایران : با روش مدل تعادل عمومی قابل محاسبه

امیر دادرس مقدم*، حسن کارکش**

* استادیار گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده اقتصاد و علوم اداری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. (نویسنده‌ی مسئول)
ایمیل: amdadras@eco.usb.ac.ir
0000-0001-7948-982X
آدرس پستی: ایران، استان سیستان و بلوچستان، زاهدان، منطقه سوم، خیابان دانشگاه، کد پستی: ۹۶۷۱۸۴۴۶۳۵
** کارشناسی ارشد علوم اقتصادی،دانشگاه آزاد اسلامی،بیرجند، ایران
ایمیل: Karkeshh@yahoo.com

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۶ دی ۱۴۰۰	E62، I18، L6، E16، R13	سیاست‌های مالی، دولت، صنعت، ماتریس حسابداری اجتماعی، تعادل عمومی قابل محاسبه
تاریخ بازنگری: ۲۳ اسفند ۱۴۰۰		
تاریخ پذیرش: ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۲		

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.
تضاد منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافعی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده‌ها هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:
دادرس مقدم، امیر و کارکش، حسن. (۱۴۰۴). بررسی اثرات سیاست‌های مالی دولت بر اقتصاد ایران : با روش مدل تعادل عمومی قابل محاسبه. *فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)*، ۲۲ (۱)، ۱۰۲-۶۴.
10.22055/jqe.2023.39787.2459

© 2025 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

چکیده گسترده:

در این مطالعه به بررسی اثرات سیاست‌های مالی دولت بر بخش‌های اقتصاد ایران در شرایط تحریم با رویکرد مدل تعادل عمومی قابل محاسبه (*CGE*) پرداخته شده است. در این پژوهش پارامترهای مدل تعادل عمومی بر اساس داده‌های ماتریس حساب‌های اقتصادی کالیبره شده و از اطلاعات جداول داده- ستانده سال ۱۳۹۰ در قالب ماتریس حسابداری اجتماعی (*SAM*) استفاده شده است. این ماتریس از ٤ بخش (رشته فعالیت) کشاورزی، صنعت و معدن، حمل و نقل و خدمات تشکیل شده است. تحلیل اثر سیاست‌های مالی دولت تحت سه سناریو افزایش ۲۵ درصدی مخارج مصرفی دولت، کاهش ۲۵ درصدی مخارج مصرفی دولت و افزایش ۲۵ درصدی سرمایه‌گذاری (مخارج سرمایه ای) دولت صورت گرفته است. نتایج (سناریو اول) نشان داد که با افزایش مخارج مصرفی دولت صادرات بخش کشاورزی و حمل و نقل کاهش و سایر بخش‌ها افزایش یافته است. همچنین ارزش افزوده همه بخش‌ها افزایش یافته است. صادرات بخش صنعت ٦/٤٣ درصد افزایش نشان می‌دهد و واردات این بخش ٦/٤ درصد افزایش یافته است. سرمایه گذاری در دو بخش صنعت و کشاورزی به ترتیب ۲/۳۳ و ۸/۰۳ درصد کاهش یافته و در دو بخش حمل و نقل و خدمات شاهد افزایش سرمایه گذاری شده است. نتایج نشان داد که با کاهش ۲۵ درصد مخارج دولت (سناریو دوم)، صادرات بخش صنعت ۱۰/۲۷ درصد افزایش یافته است و واردات بخش صنعت ٦/٦۲ درصد کاهش پیدا کرده است. در مجموع صادرات تمام بخش‌ها افزایش یافته واردات کاهش پیدا کرده است. همچنین نتایج نشان داد که در سناریوی سوم صادرات همه بخش‌ها افزایش یافته که سهم صنعت ۸/۹۰ درصد افزایش نشان می‌دهد و این افزایش

نسبت به سایر بخش‌ها بیشتر است و ارزش افزوده همه بخش ها افزایش پیدا کرده است. افزایش ارزش افزوده برای بخش صنعت ۱۸/۵۳ درصد است که نسبت به سایر بخش ها بیشتر است. سرمایه‌گذاری بخش صنعت به میزان ۱۳/۸۰ درصد و تولید و اشتغال هر کدام به ترتیب ۷/۸٦ و ۷/٦۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. با توجه به نتایج پیشنهاد می‌شود که دولت در سیاستگذاری بیشتر سیاست افزایش مخارج سرمایه‌ای را پیاده سازی نماید. نتایج تحقیق بیانگر اثر مثبت سیاست‌های مالی انبساطی دولت بر بخش‌های اقتصادی است. لذا، می‌توان گفت آن دسته از سیاست‌های اقتصادی که تقاضای کل را افزایش می‌دهند نیز می‌توانند در کنار این سیاست‌ها موجبات رشد اقتصادی را فراهم آورند.

معرفی:

بخش صنعت، در پرتو ارتباطات پسین و پیشین قوی با بخش های دیگر نقش مهمی در تولید و بهره وری سایر بخش های اقتصادی دارد. بخش صنعت و معدن از یک طرف، از محصولات تولیدی سایر بخش ها همچون نهاده واسطه استفاده می کند و رشد تولید این بخش به رشد تولید آن بخش ها کمک خواهد کرد. از طرف دیگر، کالاهای واسطه ای و سرمایه ای مورد نیاز سایر بخش ها را تولید می کند که از این طریق نیز ممکن است به رشد تولید و بهره وری آنها کمک برساند. در این مطالعه به بررسی اثرات سیاست‌های مالی دولت بر بخش‌های اقتصاد ایران در شرایط تحریم با رویکرد مدل تعادل عمومی قابل محاسبه (*CGE*) پرداخته شده است.

متدولوژی:

در این پژوهش پارامترهای مدل تعادل عمومی بر اساس داده‌های ماتریس حساب‌های اقتصادی کالیبره شده و از اطلاعات جداول داده- ستانده سال ۱۳۹۰ در قالب ماتریس حسابداری اجتماعی (*SAM*) استفاده شده است. این ماتریس از ٤ بخش (رشته فعالیت) کشاورزی، صنعت و معدن ، حمل و نقل و خدمات تشکیل شده است. تحلیل اثر سیاست‌های مالی دولت تحت سه سناریو افزایش ۲۵ درصدی مخارج مصرفی دولت، کاهش ۲۵ درصدی مخارج مصرفی دولت و افزایش ۲۵ درصدی سرمایه‌گذاری (مخارج سرمایه ای) دولت صورت گرفته است.

یافته‌ها:

نتایج (سناریو اول) نشان داد که با افزایش مخارج مصرفی دولت صادرات بخش کشاورزی و حمل و نقل کاهش و سایر بخش‌ها افزایش یافته است. همچنین ارزش افزوده همه بخش‌ها افزایش یافته است. صادرات بخش صنعت ٦/٤٣ درصد افزایش نشان می‌دهد و واردات این بخش ٦/٤ درصد افزایش یافته است. سرمایه گذاری در دو بخش صنعت و کشاورزی به ترتیب ۲/۳۳ و ۸/۰۳ درصد کاهش یافته و در دو بخش حمل و نقل و خدمات شاهد افزایش سرمایه گذاری شده است. نتایج نشان داد که با کاهش ۲۵ درصد مخارج دولت (سناریو دوم)، صادرات بخش صنعت ۱۰/۲۷ درصد افزایش یافته است و واردات بخش صنعت ٦/٦٢ درصد کاهش پیدا کرده است. در مجموع صادرات تمام بخش‌ها افزایش یافته واردات کاهش پیدا کرده است. همچنین نتایج نشان داد که در سناریوی سوم صادرات همه بخش‌ها افزایش یافته که سهم صنعت ۸/۹۰ درصد افزایش نشان می‌دهد و این افزایش نسبت به سایر بخش‌ها بیشتر است و ارزش افزوده همه بخش ها افزایش پیدا کرده است. افزایش ارزش افزوده برای بخش صنعت ۱۸/۵۳ درصد است که نسبت به سایر بخش ها بیشتر است. سرمایه‌گذاری بخش صنعت به میزان ۱۳/۸۰ درصد و تولید و اشتغال هر کدام به ترتیب ۷/۸٦ و ۷/٦٥ درصد افزایش نشان می‌دهد.

نتیجه:

متغیر مخارج دولت در ایران به طور کلي به صورت مخارج جاري هستند و همین عامل سبب افزایش شده و در نهایت افزایش رشد اقتصادي مي‌شود. متغیر درآمد مالیاتي با تولید حقیقي بدون نفت رابطه مستقیم دارد به عبارت دیگر هر چقدر درآمد مالیاتي دولت افزایش یابد به دلیل بهبود توزیع درآمد و همچنین کاهش وابستگي به درآمدهاي نفتي در نهایت به رشد اقتصادي منجر مي‌شود. با توجه به نتایج پیشنهاد می‌شود که دولت در سیاستگذاری بیشتر سیاست افزایش مخارج سرمایه‌ای را پیاده سازی نماید. نتایج تحقیق بیانگر اثر مثبت سیاست‌های مالی انبساطی دولت بر بخش‌های اقتصادی است. لذا، می‌توان گفت آن دسته از سیاست‌های اقتصادی که تقاضای کل را افزایش می‌دهند نیز می توانند در کنار این سیاست ها موجبات رشد اقتصادی را فراهم آورند.

References

Albaji, Y., Azarbayjani, K. , & Daei-Karimzadeh, S. (2024). The Response of Iranian Economy to Monetary and Exchange Rate Policies Shocks Base on the Foreign Sector: A Dynamic Stochastic General Equilibrium Analysis. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 20(4), 1-37. doi: 10.22055/jqe.2021.33852.2255. [in Persian]

Aka, B. F. (2003). Fiscal Adjustment, Poverty, Inequality and Welfare in Côte d'Ivoire: A CGE Model Analysis. *In Final Report, AERC*.

Alavi Bajgani, S., Peykarjo, K., Hojaber Kiani, K. & Torabi, T. (2020). A study of the nonlinear effects of fiscal policies on economic activities during business cycles through the Smooth Transition Auto Regressive (ESTAR) approach, *The Journal of Economic Policy*, 12(23), 345-374. doi: 10.29252/epj.2020.12690.2021 [in Persian]

Arin, K. P., Koray, F., & Spagnolo, N. (2015). Fiscal multipliers in good times and bad times. *Journal of Macroeconomics*, 44, 303-311.

Armington, P.S. (1969). A Theory of Demand for Products Distinguished by Place of Production. *IMF Staff Papers*, 16(1), 445-467.

Avakolian, H. & Siami Araghi, E. (2020). Determination of Optimal Fiscal Policy for iran's Economy: A Dynamic Stochastic General Equilibrium (Dsge) Approach', *Journal of Applied Economics Studies in Iran*, 9(35), 1-39. doi: 10.22084/aes.2020.20993.3012 [in Persian]

Badih Bbarzin, H., Norozian, M., Hoseyni, S., & Taghavi, A. (2020). Effects of Changing Agricultural Subsidies on Production and Exports in Iran. *International Journal of Agricultural Management and Development*, 10(1) , 101-112.

Bakare-Aremu, T. A. & Osobase, A. O. (2015). Effect of Fiscal and Monetary Policies on Industrial Sector Performance- Evidence from Nigeria. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 6(17), 67-83.

Baradaran, A. & Zomorodian, G. (2017). Examining the Effect of Shocks in Monetary and Fiscal Policy on Value Added of Industry and Mining Sector in Iran. *Journal of Investment Knowledge*, 6(24), 117-138. [in Persian]

Biolsi, C. (2017). Nonlinear Effects of Fiscal Policy over the Business Cycle. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 78, 54- 87.

Blanchard, O., Christopher, E. J. and J. Lindé 2015. Jump Starting the Euro Area Recovery: Would a Rise in Core Fiscal Spending Help the Periphery? *NBER Working Paper No. 21426.*

Central Bank of the Islamic Republic of Iran Economic Deputy of Economic Accounts. 2021. Social accounting matrix of Iran's economy in 2012. [in Persian]

Daei, B., & Afshon, H. (2018). Investigating the factors affecting the production of the industrial sector in Iran during the years 2018: 4-2011: 1 Approach to the self-explanatory vector pattern with wide intervals (ARDL). *Economic Journal-Monthly Review of Economic Issues and Policies*, 18 (5), 31-49. [in Persian]

Entezar E, Najafi M. (2018). Asymmetric Effects of Government Spending on Economic Growth Over the Business Cycle: Application of Markov Switching *Models. jde*.; 2 (7), 115-134. [in Persian]

Eze, O. R. & Ogiji, F. O. (2013). Impact of Fiscal Policy on the Manufacturing Sector Output in Nigeria: An Error Correction Analysis. In*ternational Journal of Business and Management Review (IJBMR)*, 1(3), 35-55.

Ghasemi Tadvan, Gh. (2011). Investigating the effects of fiscal policies on the sectors of the Iranian economy with emphasis on the agricultural sector: a computable general equilibrium model, Master's thesis, Department of Agricultural Economics, *Faculty of Agriculture, Zabol University*. [in Persian]

Gholami, E. & Hojbar Kiani, Kambiz. (2016). Investigating the effectiveness of expansionary fiscal policies in Iran: A comparative comparison of linear and threshold VAR model. *Financial Economics*, 10 (35), 1-26. [in Persian]

Ghorbanzad, J, Saadat, R, Mohammadi, T, & Abu Nouri, Ismail. (2021). Investigating the effects of shock overflow due to US government fiscal policy on macroeconomic variables in Iran: GVAR approach. *Financial Economics*, 14 (50), 91-114. [in Persian]

Hosoe, N. (2004). Computable General Equilibrium Modeling with GAMS. *Journal of Development Economic*, 29, 1-98.

Jafari, S., Bakhshi Dastjerdi, R., & Moosavi Mohseni, R. (2014). Studying the effects of non-oil exports on targeted economic growth in Iranian 5th development plan: A computable general equilibrium approach. *Iranian Journal of Economic Studies*, 3(1) , 111-130

Johansen, L. (1960). *A Multicultural Study of Economic Growth. Amsterdam*, North-Holland.

Kamaan, C. K. (2014). The Effect of Monetary Policy on Economic Growth in Kenya. *International Journal of Business and Commerce*. 3(8), 11-24.

Khan, H.A. (2005). Assessing Poverty Impact of Trade Liberalization Policies: A Generic Macroeconomic Computable General Equilibrium Model for South Asia. *ADB Institute Discussion Paper*. 22: 8-23.

Khosravi nejad, A. & Siami Araghi, E. (2012). Estimation of Consumers' Welfare Changes by Using True Cost of Living Index in Iran. *Economical Modeling*, 6(20), 57-74. [in Persian]

Makiyan, S. , Samadi, A. H. , & Amareh, J. (2022). Investigating Cyclical Status of Monetary and Financial Policies in Iran. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 18(4), 67-92. doi: 10.22055/jqe.2020.31264.2157 [in Persian]

Malek, H., Delangizan, S., & Almasi, M. (2022). Investigating the Role of Housing Finance in Iranian Business Cycles, DSGE Approach. *Quarterly Journal of Quantitative Economics(JQE)*, 19(3), 63-92. doi.org/10.22055/jqe.2021.32274.2201 [in Persian]

Mencinger, J. Aristovnik, A. & Verbič, M. (2017). Asymmetric Effects of Fiscal Policy in EU and OECD Countries, *Economic Modelling*, Elsevier, 61, 48-461.

Motafakker Azad, M., Mohseni Zonozi, S, & Mohammadgholi Pour Tappeh, O. (2017). 'Exploring the Effects of Monetary and Fiscal Policies on Value Added of Service Sector in Iran's Economy', Monetary & *Financial Economics*, 23(12), 1-18. doi: 10.22067/pm.v23i12.40011. [in Persian]

Najjar, J. (2012). *Simulation of a Computable General Equilibrium Model for Trade Reform and Poverty in the Iranian Economy*, M.Sc. Thesis, Faculty of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Zabol University. [in Persian]

Nikobakhsh Noser, f.(2011). *Sensitivity Analysis of Shadow Price of Iranian Water Resources Using Dynamic Computational General Equilibrium Model*, M.Sc. Thesis, Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Zabol University. [in Persian]

RajabPour, H., Momeni, F., & Nassiri Aghdam, A. (2021). Evaluating the effect of fiscal policy on inclusive development in Iran; Svar approach. *Iranian Journal of Economic Research*, 27(90), 9-39. doi: 10.22054/ijer.2021.54629.898 [in Persian]

Ramey, V.A. & Zubairy, S. (2018). Government Spending Multipliers in Good Times and in Bad: Evidence from U.S. Historical Data. *Journal of Political Economic University of Chicago Press*, 126(2), 850-901.

Saadat, R., Abounoori, E., Baky Hoskouei, M. & zarea, M. (2017). The Welfare Effects of Iran's Accession to WTO in a DCGE

Framework. *Iranian Journal of Trade Studies*, 21(84), 131-168. [in Persian]

Samimi, A., Khiabani, N., Mila Elmi, Z. & Akbarpour Roshan, N. (2017). The Impact of Fiscal Policy on Macroeconomic Variables: New Evidence from a DSGE Model. *International Journal of Business and Development Studies*, 9(2) , 29-54. doi: 10.22111/ijbds.2017.3703 [in Persian]

Shahbazi, K. & Karimzade, E. (2015). 'Impacts of Monetary and Fiscal Policies on Value Added of Industrial Sector in Iran in Line with the General Policies of the Industrial Sector', *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 2(8), 93-110. [in Persian]

Slimani, S. (2016). Threshold Effects of Fiscal Policy on Economic Activity in Developing Countries. *International Journal of Business and Social Research (IJBSR)* 6(3) : 20-37.

Statistical Center of Iran. (2021). Information base. http://www.sci.ir.org. [in Persian]

Suescun, R. (2019). A tool for fiscal policy planning in a medium-term fiscal framework: The FMM-MTFF model, *Economic Modelling*.

Tavakolian, H. & Siami Araghi, E. (2020). Determination of Optimal Fiscal Policy for iran's Economy: A Dynamic Stochastic General Equilibrium (Dsge) Approach. *Journal of Applied Economics Studies in Iran*, 9(35) , 1-39.

Waiting,A. & A, Najafi. (2018). Explaining the nonlinear effects of government spending on Iran's economic growth in business cycles (Markov rotational model approach with variable coefficients). *Decision Engineering Quarterly*, 2 (7), 115-134 .[in Persian]

Yusoff, N. Y. B. M., & Bekhet, H. A. (2016). Impacts of energy subsidy reforms on the industrial energy structures in the Malaysian economy: A computable general equilibrium approach. International *Journal of Energy Economics and Policy*, 6(1) , 88-97.

Zandavar, S., Zandi, F., Khezri, M. & Rabiei, M. (2020). 'Explaining the Nonlinear Effects of Government Fiscal Policy Instruments on Iran's Economic Growth in Times of Recession and Recession', *Economical Modeling*, 14(51), pp. 99-118. [in Persian]